

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta (HE 196/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Anna Sotaniemi, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Matti Aaltonen, Liikennevirasto
- yksikön päällikkö Tapio Gardemeister, Liikenteen turvallisuusvirasto
- ylitarkastaja Silja Hallenberg, Rajavartiolaitos

- puheenjohtaja Jan Vikström ja varapuheenjohtaja, merikapteeni Tapani Voionmaa, Suomen Laivameklariliitto
- apulaisjohtaja Kirsti Tarnanen-Sariola, Suomen Satamaliitto
- merikapteeni Jouko Santala, Satamaoperaattorit
- toimitsija Ilpo Minkkinen, Suomen Merimies-Unioni ry
- erityisasiantuntija Niklas Rönnerberg, Suomen Varustamot ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Suomen Konepäällystöliitto
- Suomen Laivanpäällystöliitto
- Suomen ympäristökeskus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alusturvallisuuden valvonnasta annettua lakia. Esityksellä pantaisiin täytäntöön satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annetun direktiivin kansallista lainsäädäntöä edellyttävät säännökset. Direktiivi on osa Euroopan unionin niin sanottua kolmatta meriturvallisuuspakettia.

Ehdotetulla lailla muutettaisiin ulkomaisiin aluksiin kohdistuvaa tarkastusjärjestelmää siten, että tarkastukset kohdistuisivat ensisijaisesti aluksiin, joihin liittyy suuri turvallisuusriski. Tarkastusjärjestelmää myös tehostettaisiin si-

ten, että toistuvat ja ankaroituvat valvontatoimenpiteet johtaisivat viime kädessä siihen, että aluksen pääsy Euroopan unionin satamiin voitaisiin evätä pysyvästi. Tällä pyritään vähentämään heikkokuntoisten alusten liikennöintiä unionin vesillä ja siten minimoimaan näiden alusten aiheuttama riski meri- ja alusturvallisuudelle sekä meriympäristölle.

Lakiehdotus sisältää uudistetun tarkastusjärjestelmän toimivuuteen liittyviä viranomaisvelvoitteita. Lakiin on lisäksi lisätty direktiivin sisältämiä keskeisiä määritelmiä sekä luettelo

niistä kansainvälisistä yleissopimuksista, joiden vaatimustenmukaisuutta direktiivin nojalla valvotaan. Lisäksi ehdotetaan, että lain sisältämät viittaukset muihin säädöksiin saatettaisiin ajan tasalle ja että laista poistettaisiin päällekkäisyy-

det 1 päivänä tammikuuta 2010 voimaan tulleen aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisuudesta käytöstä annetun lain kanssa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna seuraavin huomautuksin.

Esityksellä saatetaan kansallisesti täytäntöön satamavaltioiden suorittamasta valvonnasta annettu direktiivi 2009/16/EY, mikä on osa niin sanottua kolmatta meriturvallisuuspakettia. Turvallisuuspaketin tavoitteena on vähentää merenkulusta alusliikenteelle, ihmisille ja ympäristölle aiheutuvien vahinkojen riskiä ja lisätä eurooppalaisten lippujen alla purjehtivien alusten kilpailukykyä.

Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella kannatettavana ja tarpeellisenä edistää satamatarkastusten tehokkuutta ja vaikuttavuutta uudistamalla ulkomaisiin aluksiin kohdistuvaa tarkastusjärjestelmää sekä kohdistamalla tarkastuksia ensisijaisesti alikuntoisiin suuren turvallisuusriskin aluksiin. Esityksellä tehtäisiin mahdolliseksi evätä korkean turvallisuusriskiluokan alusten pääsy Euroopan unionin satamiin. Tällä pyritäisiin vähentämään huonokuntoisten alusten liikennöintiä EU:n alueen vesillä. Tarkastusjärjestelmän muuttamisella riskiarvioon perustuvaksi pystytään valiokunnan saaman selvityksen mukaan parantamaan sekä meriturvallisuutta että meriympäristön suojelua.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen mukaan tarkastuksen piiriin kuuluisivat aluksia koskevien määräysten noudattamisen tarkastamisen lisäksi myös mm. ILO:n vuoden 2006 kansainvälisen merityöyleissopimuksen työsuojeluun liittyvät määräykset, jotka koskevat mm. laivaväen asuintiloja ja työskentely-

olosuhteita. Muun muassa näiden määräysten toteutumisen kannalta valiokunta pitää kannatettavana esityksen ehdotusta siitä, että tarkastusviranomaisen tulisi pitää määräyksiä koskevien rikkomusten ilmoittajien henkilöllisyys salassa. Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille, että myös inhimillisillä tekijöillä, kuten esimerkiksi laivaväen väsymyksellä, voi olla keskeinen merkitys meriliikenteen turvallisuuden kannalta. Valiokunta toteaa, että saamansa selvityksen mukaan laivanedustajaa ja -omistajaa sekä laivanisäntää ja hänen edustajaansa koskevat esityksen korvausvelvollisuussäännökset perustuvat PSC-direktiivin 28 artiklaan.

Valiokunta toteaa, että tiedonkulun toimivuus tarkastuksia toteuttavien eri jäsenmaiden viranomaisten välillä on järjestelmän toimivuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkastuksia koskevat tiedot tallennetaan yhteiskäyttöisiin tietokantoihin, joissa tiedot ovat kaikkien jäsenvaltioiden tarkastusviranomaisten saatavilla reaaliajassa.

Valiokunta ehdottaa esitykseen eräitä sääntelyä selkeyttäviä muutoksia.

IMO:n auditoinnin hakeminen

Voimaansaatettavan direktiivin mukaan sellaiset hyväkuntoiset alukset, joilla on tyydyttävä tarkastushistoria tai joiden lippuvaltio noudattaa kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) jäsenvaltioiden vapaaehtoista auditointijärjestelmää, olisi palkittava tarkastamalla ne harvemmin.

Valiokunta pitää valitettavana, että kyseistä IMO:n auditointia ei ole haettu Suomelle. Koska Suomi ei ole lippuvaltiona käynyt läpi kyseis-

tä vapaaehtoista auditointia, Suomen lipun alla purjehtivat alukset eivät välttämättä pääse muissa EU-alueen satamissa osalliseksi niistä kustannushyödyistä ym. vastaavista hyödyistä, joita harvemmista tarkastuksista koituu alemman turvallisuusriskiluokan aluksille. Tämä johtuu siitä, että kyseisen lippuvaltion auditoinnin suorittaminen on aluksen kuntoon liittyvien seikkojen ohella yksi keskeinen tekijä alusten riskiluokkaa määritettäessä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan auditointia koskeva hakemus on tarkoitus toimittaa IMO:lle vuoden 2010 aikana ja pyytää auditointia suoritettavaksi syksyllä 2011. Valiokunta pitää suomalaisen merenkulun ja suomalaisten alusten kilpailukyvyn kannalta toivottavana, että kyseinen auditointi hankitaan Suomelle mahdollisimman pian.

Yksityiskohtaiset perustelut

Johtolause. Valiokunta ehdottaa, että esityksen johtolauseeseen tehdään 14 c §:n muuttamisen vaatimat täsmennykset.

14 c §. Aluksen satamaan pääsyn epääminen. Sääntelyn selkeyden vuoksi liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että esityksen 14 c § jaetaan 14 c—h §:ksi. Kyseiset uuden pykäläjaotteen mukaiset pykälät koskevat aluksen satamaan pääsyn epäämistä ensimmäisen (14 c §), toisen (14 d §) ja kolmannen kerran (14 e §), sekä satamaan pääsyn epäämistä eräissä muissa tilanteissa (14 f §), epäämistä pysyvästi (14 g §)

ja epäämisessä noudatettavia menettelyjä (14 h §). Valiokunta ehdottaa muutettavaksi myös esityksen 14 c §:n otsikkoa ja ehdottaa, että uuteen 14 d—h §:ään tehdään myös eräitä täsmentäviä ja lakiteknisiiä muutoksia.

18 §. Oikaisuvaatimus ja valitus. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että esityksen 18 §:n 4 momenttiin tehdään 14 c §:n muuttamisesta johtuvat lakiviittaussuutokset.

19 §. Oikaisuvaatimuksen ja muutoksenhaun vaikutus päätökseen. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että esityksen 19 §:n 1 momentin 2 kohtaan tehdään 14 c §:n muuttamisesta johtuvat lakiviittaussuutokset.

21 a §. Kustannusten korvaaminen. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että esityksen 21 a §:n 3 momenttiin tehdään 14 c §:n muuttamisesta johtuvat lakiviittaussuutokset. Valiokunta ehdottaa myös mainitun momentin sanamuodon täsmentämistä siten, että sanamuodosta tulee selkeästi esille, että kyse on nimenomaan epäämispäätösten purkamiseen liittyvistä tarkastuksista aiheutuneiden kulujen korvaamisesta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain (370/1995) 2 §:n 1—3, 5—7, 9 ja 10 kohta, 12 kohdan a alakohta, 13, 14, 17 ja 20—24 kohta, 4 §:n 1 momentin 1 kohta, 2 luvun otsikko, 5 §, 6 §:n otsikko, johdantokappale ja 5 kohta, 7 ja 8 §, 9 §:n 1 momentti, 11 a—11 c §, 14 §:n otsikon

ruotsinkielinen sanamuoto, 14 §:n 1 ja 3 momentti, 14 b §:n 1 ja 3 momentti, 14 b §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 14 c §, 5 luvun ja 18 §:n otsikon sekä 18 §:n 1—3 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 18 §:n 4 momentti, 19 ja 20 §, 21 a §:n 1 ja 3 momentti sekä 21 a §:n 2 ja 4 momentin ja 23 §:n 8 ja 10 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 kohta laissa 1679/2009, 2 §:n 2, 3, 7 ja 9 kohta, 12 kohdan a alakohta sekä 13, 14 ja 17 kohta laissa 55/2002, 2 §:n 5, 6, 10 ja 20—24 kohta, 7 ja 11 a—11 c §, 14 §:n otsikon ruotsinkielinen sanamuoto, 14 §:n 1 ja 3 momentti, 14 b §:n 1 ja 3 momentti, 14 b §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, 14 c §, 18 §:n 4 momentti, 19 §, 21 a §:n 1 ja 3 momentti sekä 21 a §:n 2 ja 4 momentin ja 23 §:n 8 ja 10 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto laissa 543/2004, 5 §, 6 §:n 5 kohta, 9 §:n 1 momentti ja 18 §:n 1 momentin ruotsinkielinen sanamuoto laissa 1293/2009, 5 luvun ja 18 §:n otsikon sekä 18 §:n 3 momentin ruotsinkielinen sanamuoto laissa 1251/1997 sekä 18 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto laissa 586/1996, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 55/2002, 543/2004 ja 1679/2009, uusi 25—35 kohta, 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1679/2009, uusi 4 momentti, 11 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi ja lakiin uusi 11 d, *11 e ja 14 d—h §* seuraavasti:

2—4 §
(Kuten HE)

2 luku

Viranomaisen ja sen tehtävät

5—9 §
(Kuten HE)

3 luku

Alusturvallisuuden toteaminen ja aluksesta tehtävä ennakoilmoitus

11, 11 a—e, 14 ja 14 b §
(Kuten HE)

14 c §

Aluksen satamaan pääsyn epääminen ensimmäisen kerran

(1 ja 2 mom. kuten HE)
(3—10 mom. poist.)

14 d § (Uusi)

Aluksen satamaan pääsyn epääminen toisen kerran

Jos valvontaviranomainen pysäyttää ulkomaisen aluksen satamassa tai ankkuripaikassa ja alukseen on kohdistunut yksi aikaisempi epäämismääräys ja 14 c §:n 1 tai 2 kohdan edellytykset täyttyvät, valvontaviranomaisen on evättävä aluksen pääsy satamaan tai ankkuripaikkaan.

Valvontaviranomaisen on aluksen omistajan tai laivanisännän hakemuksesta kumottava 1 momentissa tarkoitettu epäämismääräys aikaisintaan 12 kuukauden kuluttua määräyksen antamisesta, jos aluksen omistaja tai laivanisäntä esittää todisteet siitä, että alus tuolloin täyttää PSC-direktiivin VIII liitteen 3—9 kohdassa mainitut edellytykset.

14 e § (Uusi)

Aluksen satamaan pääsyn epääminen kolmannen kerran

Jos valvontaviranomainen pysäyttää ulkomaisen aluksen satamassa tai ankkuripaikassa ja alukseen on kohdistunut kaksi aikaisempaa epäämismääräystä, valvontaviranomaisen on evättävä aluksen pääsy satamaan tai ankkuripaikkaan.

Valvontaviranomaisen on aluksen omistajan tai laivanisännän hakemuksesta kumottava 1 momentissa tarkoitettu epäämismääräys aikaisintaan 24 kuukauden kuluttua määräyksen antamisesta, jos aluksen omistaja tai laivanisäntä esittää todisteet siitä, että:

1) aluksen lippuvaltio ei ole Euroopan unionin komission vuosittain julkaisemalla mustalla tai harmaalla listalla;

2) aluksella on Euroopan unionin jäsenvaltion tai Pariisin pöytäkirjan allekirjoittajavaltion toimivaltaisen viranomaisen tai hyväksytyn laitoksen antamat lakisääteiset todistuskirjat ja luokitustodistukset;

3) alusta hallinnoivan yhtiön alusten puute- ja pysäyttämistason perusteella määräytyvä toiminnan laatu on korkea; ja

4) alus täyttää PSC-direktiivin VIII liitteen 3—9 kohdassa mainitut edellytykset.

14 f § (Uusi)

Aluksen satamaan pääsyn epääminen pysyvästi

Aluksilta, jotka eivät 24 kuukauden kuluttua 14 e §:ssä tarkoitettu kolmannesta epäämismääräyksestä täytä 14 e §:n 2 momentin 1—4 kohdassa mainittuja edellytyksiä, valvontaviranomaisen on evättävä pysyvästi pääsy suomalaisiin satamiin ja ankkuripaikkoihin.

Jos valvontaviranomainen pysäyttää ulkomaisen aluksen satamassa tai ankkuripaikassa ja alukseen on kohdistunut kolme aikaisempaa epäämismääräystä, valvontaviranomaisen on evättävä pysyvästi aluksen pääsy suomalaisiin satamiin ja ankkuripaikkoihin.

14 g § (Uusi)

Aluksen satamaan pääsyn epääminen eräissä muissa tilanteissa

Valvontaviranomaisen on evättävä ulkomaisen aluksen pääsy satamaan ja ankkuripaikkaan, jos 14 §:n 4 momentissa ja PSC-direktiivin

21 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa alus, joka lähtee merelle, ei täytä niitä ehtoja, jotka valvontaviranomainen tai muussa jäsenvaltion tarkastussatamassa olevat toimivaltaiset viranomaiset ovat asettaneet tai kieltäytyy noudattamasta yleissopimusten asiaa koskevia vaatimuksia jättämällä saapumatta korjaustelakalle.

Pääsy satamaan on evättävä, kunnes aluksen omistaja tai laivanisäntä on esittänyt todisteet siitä, että alus täyttää kaikki yleissopimusten asiaan liittyvät vaatimukset ja että aluksen puutteet todennut valvontaviranomainen taikka aluksen puutteet todenneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat hyväksyneet ne.

14 h § (Uusi)

Aluksen satamaan pääsyn epäämisessä noudatettavat menettelyt

Epäämistä koskevaa päätöstä noudatetaan välittömästi sen jälkeen, kun ulkomaiselle alukselle on annettu lupa poistua satamasta tai ankkuripaikasta, jossa se on pysäytetty ja jossa sille on annettu epäämismääräys.

Jos Euroopan unionin jäsenvaltion tai Pariisin pöytäkirjan allekirjoittajavaltion toimivaltaisen viranomaisen on evännyt ulkomaiselta alukselta pääsyn satamaansa tai ankkuripaikkaansa, valvontaviranomaisen on valvottava, ettei alusta päästetä suomalaiseen satamaan tai ankkuripaikkaan.

Vaikka satamaan pääsyn epäämisen edellytykset täyttyisivät, valvontaviranomainen voi yksittäistapauksessa sallia aluksen pääsyn satamaan ylivoimaisen esteen sattuessa, ylivoimaisesti tärkeimpien turvallisuusnäkökohtien vuoksi, puutteiden korjaamiseksi tai saastuttamisvaaran poistamiseksi, jos aluksen omistaja, laivanisäntä tai aluksen päällikkö on ryhtynyt aiheellisiin, valvontaviranomaisen hyväksymiin toimenpiteisiin turvallisen satamaan tulon varmistamiseksi.

18 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

— — — — —
Oikaisuvaatimus ja valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on kuitenkin tehtävä 14 päivän kuluessa siitä päivästä, jona päällikkö tai laivanisäntä on saanut tiedon 14 tai 14 b §:ssä tarkoitettusta pysäyttämispäätöksestä tai 14 c—h §:ssä tarkoitettusta satamaan pääsyn epäämismääräyksestä.

19 §

Oikaisuvaatimuksen ja muutoksenhaun vaikutus päätökseen

Oikaisuvaatimuksen tekeminen tai valitus ei estä, ellei oikaisupäätöksen tekijä tai valitusviranomainen toisin määrää:

(1 kohta kuten HE)

2) 14 c—h §:ssä tarkoitetun aluksen satamaan pääsyn epäämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa; tai

(3 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

20 §

(Kuten HE)

21 a §

Kustannusten korvaaminen

(1 mom. kuten HE)

— — — — —
Aluksen omistajan tai laivanisännän on korvattava 14 c §:n 2 momentissa, 14 d §:n 2 momentissa, 14 g §:n 2 momentissa sekä 14 e §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista valvontaviranomaisen epäämispäätösten purkamiseen liittyvistä tarkastuksista aiheutuneet kustannukset (poist.).
— — — — —

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Saara Karhu /sd
jäs. Leena Harkimo /kok
Kalle Jokinen /kok
Jyrki Kasvi /vihr
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Mats Nylund /r
Pentti Oinonen /ps
Markku Pakkanen /kesk
Lyly Rajala /kok
Janne Seurujärvi /kesk
Ilkka Viljanen /kok
Anne-Mari Virolainen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.